

9.2.2005

Amsterdamin ensimmäinen, kannabistuotteita laillisesti myyvä coffee shop perustettiin Amsterdamiin 1970-luvulla. Nykyään coffee shoppeja on Amsterdamin katukuvassa taajaan.

Amsterdam on kanavien ja siltojen ihmemää

1600-luvun tärkeimmässä kauppa- ja kulttuuri-kaupungissa on yhä imua

Amsterdam on tuulimyllyjä, tulppaaneja, posliinia ja puukenkkiä – niille, jotka eivät ole siellä vielä käyneet. Paikalla tuulimyllyjä ei juuri näy ja talvella myös tulppaanit kukkivat huonosti. Posliinia ja puukenkkiä löytää matkamuistomymälöistä aivan kuten saamelaishattuja ja poronsarvia Senaatintorin vastavista liikkeistä. Todellinen Amsterdam on siis jotain muuta ja vetää puoleensa tähänkin aikaan vuodesta.

Kulta-ajan kukoistusta

Moniin muihin Euroopan kaupunkiin verrattuna Amsterdam on verrattain nuori. Usein se lasketaan perustetun 1200-luvulla, jolloin sillinpyytäjät patosivat Amsteljoen, jotta Pohjanmeren vuorovesi saataisiin taltutettua. Tavallisen kalastajakylän menestys alkoi kirjaimellisesti ih-

meen kautta vuonna 1345. Erään sairaan miehen yrittettyä turhaan niellä ehtoollisleipänsä huomattiin, ettei edes tuli pystynyt leipään. Tapahtuma julistettiin ihmeksi ja Amsterdamista tuli yksi keskiajan kristittyjen pyhiinvaelluspaikoista.

1500-luvulla Alankomaista tuli osa Espanjaa ja nimellisesti katolinen. Samoihin aikoihin Lutherin ja Calvinin ajatukset levisivät Saksasta länteen. Espanjan kuninkaat vastustivat uskonpuhdistusta, jonka katsottiin horjuttavan paavin ja katolisten hallitsijoiden valta-asemaa. Uskonasiat pyrittiin laittamaan ojennukseen 80 vuotta kestäneellä kauhun ja kidutuksen kaudella, jonka päätti teeksi Alankomaiden onnistui itsenäistyä.

1600-luvulla alkoi Amsterdamin kulta-aika. Siitä kasvoi Euroopan vaurain kaupunki ja koko maailman tärkein kauppa- ja kulttuurikeskus.

Alankomaiden Itä-Intian komppaniolla oli yksinoikeus kaupankäyntiin kaikkien Hyväntoivoniemestä itään sijaitsevien maiden kanssa.

Kaikki hyvä loppuu aikanaan. Sanonnan toteutti Napoleon marssiessaan vuonna 1795 Alankomaihin. Kulta-aika oli peruuttamattomasti ohi, mutta sen henki ja hedelmät tekevät Amsterdamista nykyäänkin paikan, jota

käy ihaillessa vuosittain lähes yhdeksän miljoonaa matkailijaa.

Julkisivut kapeita verotussyistä

Juuri siinä paikassa, missä Amsteljoki 700 vuotta sitten padottiin, on nykyään Dam-aukio. Tästä kaupungin sydäimestä levittää joka suuntaan loputon, hevosenkengänmuotoinen kanavaverkosto. 160 kanavan yhteispituus on 75 kilometriä. Amsterdam onkin todella kaupunki vetten päällä, suorastaan vetten alla. Patojen ja kuivatuksen ansiosta se sijaitsee keskimäärin kolme, paikoin lähes kuusi metriä Pohjanmeren pinnan alapuolella.

Kulta-ajalta peräisin olevaan keskustaan pääsee tutustumaan 1 281 siltaa pitkin. Kanavanvarsi-talot ovat vinksin vonksin kallellaan ja julkisivut kapeita ja koristeellisia kuin satukirjassa. Vanhoja suojeltuja rakennuksia on 6 850, minkä lisäksi uudetkin talot kunnioittavat vanhojen talojen arkkitehtonista yleisilmettä.

Julkisivujen kapeus juontuu ajalta, jolloin verotus määräytyi julkisivun leveyden mukaan.

Näkemisen arvoisia ovat myös asuntolaitat, joita lilluu kanaviin ankkuroituina noin 2 500.

Tilaa kaikille

Siirtomaa-ajalta on peräisin se, että amsterdamilaisista löytyy 140

Alankomaiden ensimmäinen, kannabistuotteita laillisesti myyvä coffee shop perustettiin Amsterdamiin 1970-luvulla. Nykyään coffee shoppeja on Amsterdamin katukuvassa taajaan.

eri kansallisuuden edustajia. Eri-laisuutta on Amsterdamin ainoastaan, ja niinpä sen ottivat aikoinaan omakseen hipit, talonvaltaajat ja provot eli järjestelmän vastustajat. Se on myös toiminut

vainottujen, muun muassa seksuaalivähemmistöjen, turvapaikkana. Nykyään sateenkaarilippu kuuluu maisemaan, ja kolmen silvanilytyksen päässä Dam-aukiolla on Homo-monumentti. Vuonna

1987 pystytetty muistomerkki on kaupungin kuuluisimman kirkon, Westerkerkin pihassa!

Samaisen Westerkerkin kelloja kuunteli Alankomaiden käännetyin kirjailija Anne Frank, kun hän perheineen piileskeli vierisen talon salaisessa siivessä toisen maailmansodan aikaan. Vain hetkeä ennen sodan loppua silloin 16-vuotiaasta Anne Frankista tuli yksi viisivuotuisen natsimiehityksen uhreista. Maan 140 000 juutalaisesta vain 16 000 selvisi hengissä.

Suvaitsevaisuuden lisäksi Amsterdamin näkyy ja tuoksuu vaapaamiluvisuus. Katukuvaan aina 1400-luvun merimiesajoilta kuulunut prostituutio laillistettiin 1990, ja vain pari siltaa Damilta alkava punaisten lyhtyjen alue on yksi kaupungin kuuluisimmista nähtävyyksistä. Myös Alankomaiden 754 coffee shopista, joissa marihuanaa ja hasiksen myynti on laillista, joka kolmas sijaitsee Amsterdamin.

Ratikalla, autolla, jalan

Lukuisissa museoissa voi tutustua paikallisiin maalarimestareihin, seksin historiaan, keskiaikaisiin kidutusmenetelmiin, Madä-

me Tussaudin vahanukkeihin tai vaikka jalkapallojoukkue Ajaxiin. Etnisissä ravintoloissa pääsee makujen maailmanympärimatkalle ja pikkuliikkeistä löytää yhtä jos toista tuluista.

Vaikka Amsterdam on miljoonakaupunki, sitä pidetään yleisesti turvallisenä. Suomalaismatkailijan orientoitumista helpottaa sama valuutta, kotoa tuttu hintataso ja se, että englannilla pärjää kaikissa tilanteissa.

Lento Helsingistä kestää reilut pari tuntia. Schipholin lentokentältä pääsee askeltakan ulkona ottamatta junalla reilussa vartissa Amsterdamin rautatieasemalle. Se on 1800-luvun insinööritaidonnäyte: komea uusgoottilainen luomus lepää kolmen keinotekoisien saaren ja 8 687 paalun päällä.

Ja astuessaan asemalta ulos näkee heti sen, mikä on Amsterdamin tyypillisimmillään: polkupyörät. Niiden kyydissä kulkevat kaikki vaavasta vaariin, ja matkailijallekin pyörän vuokraaminen on paras ja paikallinen tapa tutustua kaupunkiin.

Teksti ja kuvat: LAURI HAAPANEN